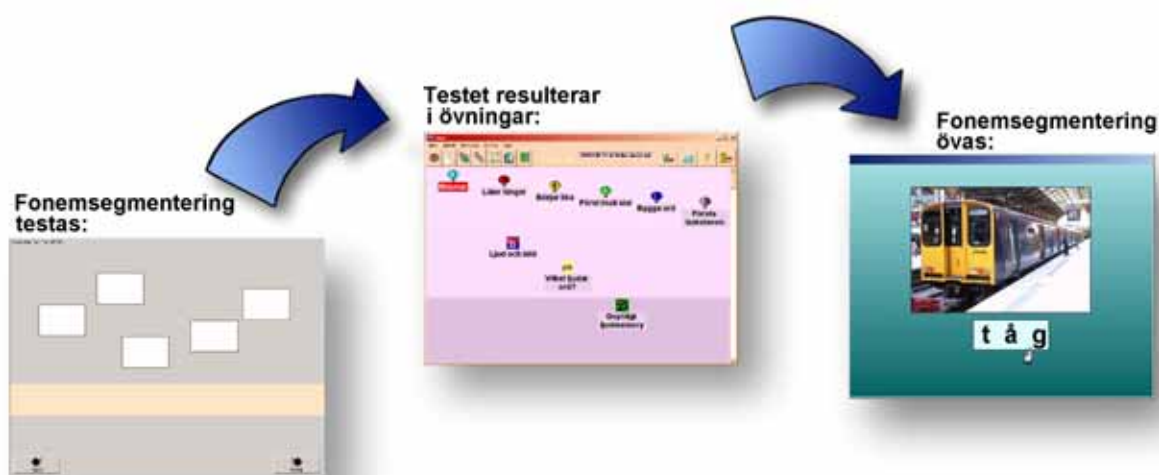

Lexia Provia

och testverktyget

**Med Provia får du på ett snabbt och enkelt sätt en bild av hur elevens språkliga kompetensprofil ser ut.
Om det behövs kommer övningar att skapas i Lexia.
Lexia kan användas vid dyslexi, afasi och språkligt betingade inlärningssvårigheter.**

- Med Provia kan du undersöka barnets grundläggande språkliga färdigheter inför och under läs- och skrivinläringen.
- Den vänlige Lex Testor administrerar testningen, och du får tid att göra iakttagelser av barnets beteende och sätt att svara under testets gång.
- Testresultaten redovisas i siffror och tabeller. Slutsatserna presenteras i ett utlåtande format som en vanlig text som på ett bekvämt sätt kan användas i t.ex. elevvårdskonferenser.
- Provia skapar automatiskt anpassade övningar i Lexia som bygger på testresultaten.
- Efter en tid testas du igen med andra deltest och barnet får träna på nya saker.

*Provia innehåller flera **testdelar**. Varje ålder från 6 år och uppåt har sitt eget test. Till varje åldersgrupp finns det 5-10 olika testområden som vi beskriver närmare nedan. Alla test inleds med ett par **instruktionsuppgifter** som är till för att barnet ska förstå hur testet går till, och som inte ger någon poäng.*

*Testen är **normerade**, vilket innebär att resultaten jämförs med dem hos en normalgrupp i samma ålder.*

Erfarenheter hittills visar att barnen uppskattar att bli undersökta med Provia. Tillvägagångssättet väcker nyfikenhet och barnens koncentrationsförmåga håller i sig överraskande länge.

En elev har svårt med läsning och skrivning. Normal undervisning tycks inte hjälpa. Gör så här:

- **Välj ett test ur Provia som är lämpligt vad gäller ålder och frågeställning.**
- **Genomför testet. Det tar en kvart.**
- **Avläs resultatet. Provia ger dig svar på vilka underliggande problem som är orsaken. Ta med Provias utlåtande t.ex. till elevvårdskonferensen.**
- **Låt Provia tillverka övningar i Lexia med utgångspunkt från testresultatet. Du kan också skicka övningarna med t.ex. e-post så att eleven kan träna hemma.**
- **Eleven övar en tid.**
- **När förbättringar uppnåtts, testa igen med Provia, osv.**

De olika testen i Provia (Här har du en bekväm lathund som komplement till handboken.)

Fonologisk medvetenhet 6-15 år

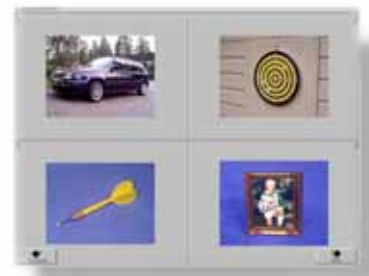
Här undersöks barnets förmåga att mentalt hantera **språkets beståndsdelar**. Barnet ska rikta uppmärksamheten till det talade språkets formsida utan att se orden i skrift. Det ska uppfatta strukturen för sammansatta ord och stavelser, samt uppfatta ordens enskilda språkljud. Exempel från de olika nivåerna:

Ord ”Om du har ordet *pil* och lägger till *tavla*, vilket ord blir det då?” Man ska peka på den bild som motsvarar ordet *piltavla*.

Stavelser ”Om du har ordet *sko* och lägger till *la*, vilket ord blir det då?” Man ska peka på bilden av en *skola*.

Ljud ”Om du har ordet *tand*, och byter ut *t* mot *s*, vilket ord blir det då?” Man ska peka på *sand*.

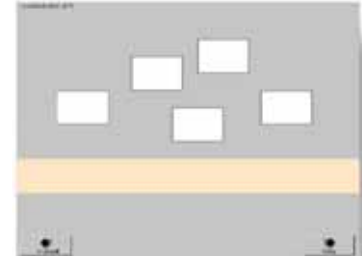
Det finns uppgifter där man lägger till, tar bort och byter ut element.

Ordna ljudat ord 6-15 år

Barnet får höra ett ord uppdelat i dess **ljuddelar** och ska komma fram till vilket ord det blir av ljudserien. Sedan får barnet lägga ett antal vita lappar i rätt ordning, där varje lapp motsvarar ljuden i ordet. Syftet med detta deltest är att få en uppfattning om barnets förmåga att skapa en syntes av en hörd språkljudsekvens, och sedan producera sekvensen med hjälp av markörer. Testet undersöker fonologisk förmåga på ljudnivå. **Syntes, segmentering och sekvensering** mäts. Vi tänker oss att detta är en grundförutsättning för utvecklandet av avkodning och stavningsförmåga.

Från **10 år** förekommer även uppgifter med fler lappar än de som ingår i ordet. Närliggande fonem (språkljud) fungerar som **distraktorer**.

Hitta bild till ljudat ord 6-9 år

Ljuden i ett ord presenteras också här i serie. Därefter pekar barnet på motsvarande bild. Om barnet inte klarar det ovanstående testet Ordna ljudat ord så kan man här istället ändå se hur långt i sammanljudningsförmåga barnet har utvecklats med bildbenämning som stöd.

Ordna ljudade bokstäver 6-9 år

Barnet får höra **ljuden** i ett ord i serie och ska uppfatta vilket ord som avses och därefter lägga bokstäver i rätt ordning. Detta test kan ses som ett kompletterande test till Ordna ljudat ord. Skillnaden mellan testen är att barnet får bokstäver som representanter istället för tomma lappar. Vissa barn är förmodligen ordbildsläsare och är ännu inte tillräckligt fonologiskt medvetna. Detta fungerar kanske bra vid avkodning av korta ljudenligt stavade ord, men blir otillräckligt vid bearbetning av längre ljudenligt och ljudstridigt stavade ord. Genom att jämföra resultat i dessa båda test kan man hitta barn som utövar denna på sikt bedrägliga strategi.

Ordna bokstäver 6-9 år

Att ordna bokstäver är som föregående test men ordet presenteras inte ljudat utan på vanligt sätt som **helord**. Barnet får **lägga bokstäver** i ordning. Barnet ska kunna segmentera ordet i ljuddelar, hitta motsvarande bokstav, och sedan sammanfoga dem till ordet. Detta är således ett kompletterande test till Ordna ljudade bokstäver. Skillnaden är att barnet självt ska kunna segmentera ordet ljud för ljud, för att sedan kunna förknippa ljuden med rätt bokstäver.

Komma ihåg bildserie / sifferserie / mönsterserie 6-15 år

Mätning av **arbetsminne/korttidsminne** är en viktig del i en kartläggning av läs- och skrivförmåga.

I testet Komma ihåg **bildserie** presenteras ett antal ord i en viss ordning och barnet ska sedan lägga bilder i samma ordning. För att minska det språkliga stödet i minnesuppgiften har vi i testet Komma ihåg **sifferserie** valt att minnas och återskapa en rad siffror. Testet Komma ihåg **mönsterserie** har ambitionen att vara helt fritt från språkligt stöd, dvs. bildmönstret ska vara svårt att benämna och därmed har eleven inget språkligt stöd i försöken att återkalla minnet av mönstersekvensen, istället belastas ett mer visuellt helhetsminne.

De tre testen visar barnets förmåga att hantera och minnas ett antal enheter med hjälp av olika minnesstrategier. Minnesfunktioner krävs vid segmentering och syntes; elementen måste hållas i huvudet medan man laborerar med såväl ljudsegmenten i ord, orden i en mening, som meningarna i en text.

Läsning 7-15 år

Barnet får höra ett ord och ska välja rätt ord på skärmen. I testet finns fyra moment:

logografisk igenkänning

ljudenligt stavade ord

fragmenterade ord

nonsensord

Beroende på barnet framsteg i testet avslöjas i vilket moment förmågan inte längre är tillräckligt god för att lösa uppgiften, dvs. på vilket **läsutvecklingsstadium** barnet befinner sig. Klarar barnet uppgifterna i de två första momenten, men inte i de övriga, kan det vara så att barnet bearbetar orden på logografisk/ordbildsnivå. Klarar barnet fragmenterade ord och nonsensord har barnet börjat etablera fonologiskt baserad avkodning.

Från **tio** års ålder handlar uppgifterna i testet Läsning om:

avkodning av ljudenligt stavade längre ord

avkodning av fragmenterade ord

förmåga till ortografisk avkodning

avkodning av ord och texter med omkastad bokstavsföljd

Skrivning 7-15 år

Eleven får skriva ord efter **diktamen** på tangentbordet. Orden ökar i komplexitet under testets gång. Testet visar hur väl barnet kan segmentera ordet i ljud, upprätthålla ljudserien i minnet, och skriva ordet rätt. Från **tio** års ålder säger Lex Testor en mening och eleven uppmanas skriva **ett av orden i meningen**.

Syftet med skrivtestet är att klargöra om eleven har en fungerande auditiv förmåga att tolka ett ords ljudsekvens och sedan översätta denna till en adekvat stavning av ett ord.

Vissa ord ska avsiktligt skrivas med t.ex. **omkastade** bokstäver. Skälet till detta är att avgöra om eleven klarar att analysera ett ord som säges med omkastad fonemsekvens och därefter återskapa den utan att påverkas av betydelseaspekten.

Läsförståelse 8-15 år

Barnet bör ha uppnått en viss nivå av automatiserad avkodning, vilket innebär att uppmärksamhet kan frigöras till förmån för tolkning av ords betydelser, dvs. krav ställs på ordförrådet. Barnet bör även ha nödvändig grammatisk förmåga.

Här provas **avkodning och förståelse** av ljudenligt stavade korta ord som matchas till bilder; läsning av något längre ljudenligt stavade ord som matchas till bilder; läsning av kortare meningar där man ska matcha till bild respektive fylla i det felande ordet; samt läsning av längre meningar med frågor och svar. Uppgifterna för högre stadier är anpassade till den ordförståelse och den typ av texter som barn i de stadierna förväntas behärska. Eftersom barn har individuella strategier för avkodning och förståelse vill man försöka visa vari svårigheterna ligger. Ur pedagogisk synpunkt är det nödvändigt att urskilja dessa orsaker för att kunna utforma adekvat undervisning och lämpliga övningar i Lexia.

Hörförståelse 6-9 år

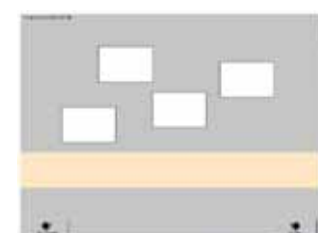
Ett helt nyttillkommet test används för att pröva elevens hörförståelse. Man får först höra olika vardagsljud, t.ex. *glassbilens signal*, och man ska peka på en bild som passar ihop med lätet. Därefter kommer korta ord, längre ord, och meningar. Ibland får man välja mellan olika vita lappar. På en av dem kan man höra det rätta svaret. Hörförståelseprövningen kan bl.a. vara ett led i bedömningen av läsförståelse. Om resultatet i läsförståelse hamnar under den kritiska punkten finns anledning att fundera vad detta beror på. Skälen kan vara ofärdigt etablerad avkodning, begränsad begreppsbyggnad, m.m. Om man får svagt resultat i både hörförståelse och läsförståelse tyder detta på för svag begreppsbyggnad. Ett svagt resultat i endast läsförståelse men inte i hörförståelse talar för tillfredsställande begreppsbyggnad men problem med läsförståelse.

Spoonerismer 10-15 år

Uppgifterna i Spoonerismer syftar till att mäta förmågan att **laborera med ljuddelar** i sammansatta ord, en mer avancerad form av fonologisk förmåga. T.ex. "Vad blir det riktiga ordet av *bolispil*?" Eleven får först avge ett *munligt* svar, vilket läraren noterar som rätt eller fel i Provia med en tangenttryckning, sedan får eleven välja motsvarande *bild* av fyra alternativ.

Ordna stavelser 10-15 år

Testet är indelat i två serier. Dessa har två något skilda syften även om båda belastar fonologisk förmåga och förväntas avslöja elever med **diskriminations-svårigheter**. Båda serierna mäter förmågan att segmentera ord i stavelser och att syntetisera dem till ord. Eleven ser vita lappar som var och en representerar en stavelse som hörs när man klickar på lappen. I den första serien finns exakt lika många lappar som det finns stavelser i ordet. I nästa serie finns fler lappar än de som passar i ordet. Dessa är noga utvalda auditiva **distraktorer**. Av t.ex. stavelserna *Wa; sa; skepp; käpp* ska man välja ut och bygga ordet *Wasaskepp*.

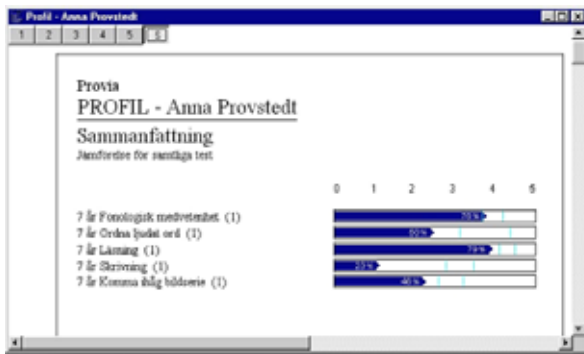

Noteringsblad

Samtidigt som barnet löser uppgifterna i Provia gör du anteckningar i noteringsbladen om ytterligare iakttagelser av barnets beteende och tankestrategier vilket Provia av naturliga skäl inte förmår registrera. Provia skriver ut noteringsblad åt dig på din skrivare.

Resultatanalys

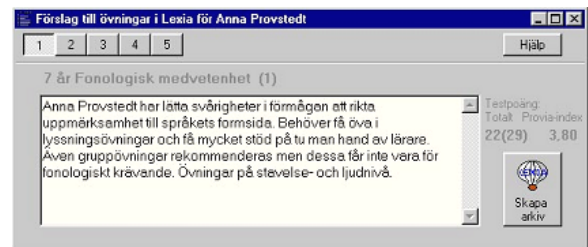
När provningen är avslutad kan du genast avläsa och analysera testresultatet i respektive deltest. I **resultatredovisningen** framkommer hur testpersonen klarade sig uppgift för uppgift och på vilket sätt denne försökt lösa uppgiften. Även felsvar visas, vilket är en nödvändig information för den kvalitativa bedömningen. Man ser huruvida barnet tvingades lyssna flera gånger på ett stimulus innan det svarade, och hur lång tid det behövde för att svara. Poängen sammanfattas med ett resultatindex.

Sene	Uppgift	Svar	Max	Poäng	Tid	Repet	Svarstid	Index
27	Fonologisk medvetenhet - konas	Brev	3	1	0	00	0:09	
28		Ficka	3	1	0	00	0:11	
29		Nät	3	1	0	-	0:06	90
30		Rör	3	1	0	-	0:02	
31		Mål	3	0	0	-	0:07	
	Summa		29	22	0	0	4:51	76
2	7 år Ordna ljudet ord (1)	20021008						
1	Instruktionsuppgift	bok	129					
2		måne	1294					
3	Ordna konas i rätt ordning	bå	129	3	1	0	-	0:13
4		lada	1343	3	0	0	-	0:36
5		nos	129	3	1	0	00	0:29
6		leka	1204	3	1	0	-	0:26
7		nyck	4213	3	0	0	-	0:35
8		spela	12345	3	1	0	-	0:28
9		snöra	12345	3	1	0	-	0:47
10		klamma	43152	3	0	0	-	0:38
11		glaxogen	63457802	3	0	0	-	2:39
12		tyck	129	3	1	0	-	0:21
13		plettkall	13254875	3	0	0	-	0:15
14		djurgård	12453	3	0	0	-	0:52
	Summa		12	6	0	0	0:09	50
7	7 år Konsumera åldg bildtexter (1)	20021008						
1			12	6	0	0	0:09	50

Det samlade resultatet visas i ett **profilgram** med liggande staplar, varje deltest för sig eller som en samlad bild av samtliga deltest per person. I staplarna visas två ljusblå streck som motsvarar den övre och undre gränsen för normalfördelningen. Stapelspetsar som befinner sig mellan de två strecken har hamnat inom normen för individer i samma ålder, spetsar som hamnar under det

lägre strecket resulterar i ett utlåtande och förslag till övningar i Lexia. När elevens resultat räknats ut presenterar Provia ett **utlåtande**. Här finns knappen *Skapa övningar* som du sedan klickar på för att skapa ett övningsarkiv i Lexia, baserat på testresultatet!

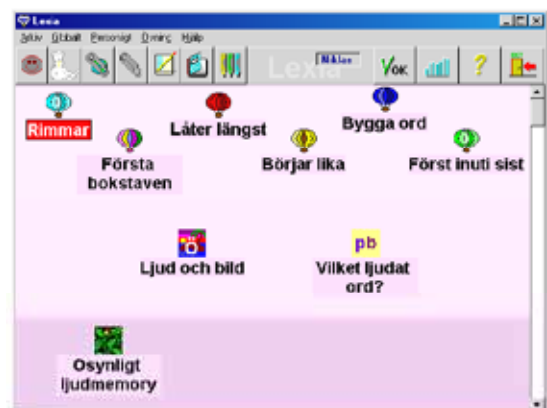

Övningar skapas automatiskt i Lexia

Om barnets resultat hamnar under normen kan du låta Provia skapa anpassade övningar i Lexia. Dessa övningar är valda utifrån vilken process testet belastar, och hur resultatet är i relation till normen. Med dessa uppgifter skapar Provia automatiskt ett övningsarkiv i Lexia med ett antal övningar (ca 5-10 st), färdiga och klara att genast börja använda.

Här ses ett exempel på **övningar som Provia skapat i Lexia**. Alla övningsgenskaper är anpassade i enlighet med testresultatet i Provia. Övningarnas egenskaper och listor kan för övrigt ändras på precis samma sätt som förut om du tycker att justeringar behöver göras.

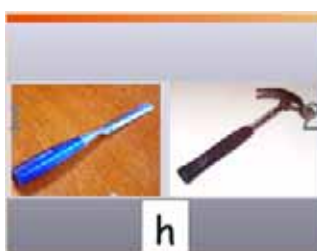
Den sammanlagda tiden från igångsättandet av ett test till att Provia skapar ett övningsarkiv i Lexia, är 5 till 25 minuter, beroende på elev. Deltestet Fonologisk medvetenhet tar lite längre tid för de yngre barnen.

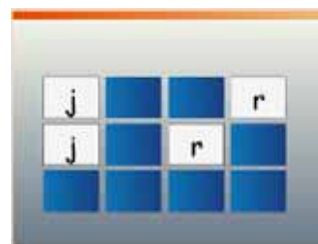
Några övningar i Lexia

Exemplen visar några av de typiska träningsstegen som kan förekomma i Lexia.

Fonologi (1). Barnet börjar arbeta med fonologisk medvetenhet. Under denna träning uppstår medvetenhet om fonemen som är de grundläggande elementen i talet.

Fonologi (2). Efter att ha uppnått de föregående målen fortsätter barnet med uppgifter om fonem-grafemkorrespondens. Den första övningen visar två bilder och frågan ställs, 'vilket ord börjar på /h/? Ljudet uttalas som ett fonem, inte med ett bokstavsnamn. På ett senare stadium visas en synlig bokstav tillsammans med bilderna. Här lär sig barnet att en bokstav förknippas med ett ljud.

Fonologi (3). När barnet lärt sig att fonem skiljer sig från bokstavsnamn vidtar övningen 'Ljudmemory'. När två identiska ljud hittas, vänds korten rätt och bokstaven visas.

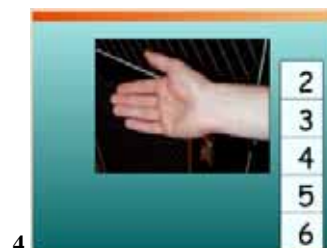
Fonologi (4). Den viktigaste övningen heter 'Ljudsplitt', och tränar segmentering av ord i fonem, och sedan sammanfogning av fonemen tillbaka till ord igen med hjälp av bokstäver. Detta är nyttigt för barn som ännu har logografisk strategi. Övningen integrerar fonemisk och fonologisk färdighet vilket gynnar utvecklingen av fonologiskt processande.

Övningen har fyra varianter som används i följande steg:

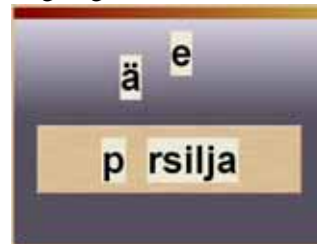
3

hand

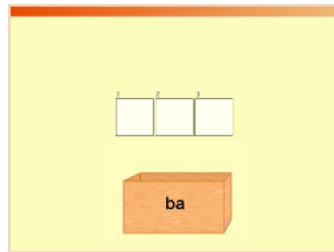

1. Visuell segmentering av ljudenliga ord. Man drar isär bokstäverna för att visuellt illustrera fonem och grafem.
2. Visuell segmentering och sätta ihop ordet igen. Länken mellan fonem och grafem förstärks.
3. Visuell segmentering, sammanfogning, och skriva på papper. När man skriver på papper uttalar man varje ljud högt.
4. Auditiv segmentering (veta antalet ljud), visuell segmentering, sammanfogning, och skriva på papper. Detta fullbordar integrationen av visuella och auditiva processer.

Fonologi (Stavning) (5). Efter att ha arbetat med segmentering och syntes är barnet redo att prova olika stavningsövningar. Övningarna väljs ur fonologisk aspekt. Först ljudenliga ord och senare olika ljudstridiga sådana då även vanliga stavningsregler introduceras.

Stavelser (1). Stavelser identifieras först genom att man ska hitta den efterfrågade stavelsen och lägga den i lådan.

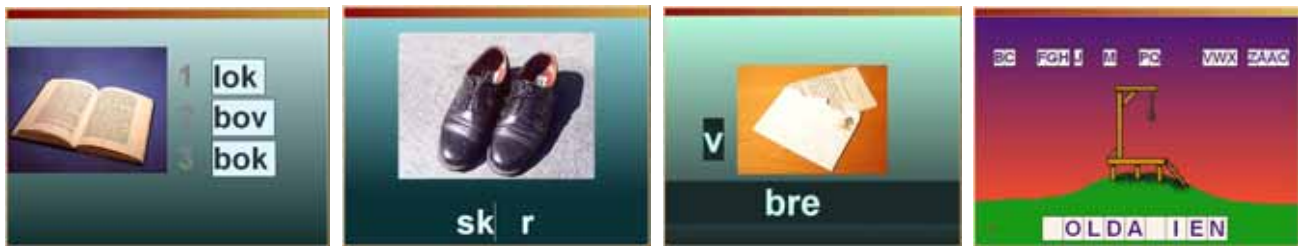
Stavelser (2) Senare segmenteras ord i stavelser auditivt och visuellt och sätts ihop igen.

Ord (1). Övningen 'Skriv ordet' har många ordlistor och inställningar. Den är särskilt lämplig för elever som inte utvecklat fonologisk strategi färdigt. En av inställningarna tillåter kopiering av ett uppläst ord som visas med text och bild.

I ett senare skede kan kopieringsförebilden försvinna efter en stund så att ordet kopieras från minnet. En annan inställning gör att man får höra varje ljud som ska skrivas. Ännu en inställning visar alternativbokstäver att välja bland medan man skriver.

Ord (2). Ett antal övningar tillåter träning av bokstavssekvens med hjälp av fonologisk analys på ordnivå.

Ord (3). Övningen 'Vänta på ordet' kan utformas för elever som kämpar med fonologisk avkodning. Ett antal ordförslag visas på skärmen under ett kort ögonblick efter varandra och det rätta ordet ska markeras med ett musklick eller tryck på mellanslag.

Begrepp. Ännu medan avkodning är svårt kan träningen blandas med ordförståelseövningar. Det är inte tillrådligt att uppskjuta läsförståelseträningen ända till dess att avkodning helt behärskas. Förståelse kan övas i ett flertal övningar.

Meningar och texter.

På meningsnivå finns övningar i grammatik och förståelse. Även meningar kan övas genom segmentering och sammanfogning.

Med **Lexia** kan du

- anpassa övningar till elevens eller afatikerns behov och förutsättningar
- träna fonologisk medvetenhet, ljud-bokstavsmatchning, segmentering och sammanfogning av ljud, stavelser, ord och meningar, syntax, begrepp, rumsuppfattning, matematik, klocka, minne, mm.
- göra eget material om du inte hittar det du söker bland 125000 ord, 1000 listor, 3000 bilder och 6000 inspelningar
  - tala om vad du har för pedagogisk idé och Lexia tar hand om anpassningen automatiskt
    - skapa egna profiler som blir mallar till nya användare
    - skicka hem övningar till användaren med t.ex. e-post

Med **Provia** och **Lexia** kan du

- göra en kvantitativ och kvalitativ bedömning av elevens språkliga förutsättningar inför läs- och skrivinläringen
  - få resultat relaterade till ett normerat material
- automatiskt skapa övningar (som du kan justera om det behövs)
  - göra en betydelsefull insats för din elev
- spara tid i ditt arbete med läs- och skrivundervisning

Priser 2009 exkl moms	
Lexia	5400:-
Provia	4800:-
Lexia och Provia	9500:-
Lexia uppdatering	800:-
Provia+Lexia uppdatering	1400:-
Lexia uppdatering från 3.0	4000:-

www.lexia.nu

www.logopedkonsult.se

STIFTELSEN STORA SKÖNDAL, Olle Gunnilstam, 128 85 Sköndal. Tel: 08-605 08 23, Fax: 08-605 26 80.
olle.gunnilstam@logopedia.se

LOGOPEDKONSULT AB, Martti Mårtens, Hjortvägen 32, 722 31 Västerås. Tel: 021-273 44, Fax: 021-273 10.
martti.martens@logopedkonsult.se